

J E L E N K O R.

34. szám

Pest, szerda aprilis 29kén

1835.

Foglalat: Magyar- és Erdélyország (kinevezések; Petho Ferencz emléke; különféle.) Ausztria (2ik löverseny a' simmeringi téren). Anglia (az új ministeriumot képzendők; alsóházi viták folytatása; újabb hírek és elegy.) Franciaország (amerikai követelés vitája, 'a Isambert fontos előadása; Párizsi ügyvédi kar választottsága.) Spanyolország (carlista győzelmek; Elliot lord; Carnicer és Luis Ponti fogva.) Aegyptus (dögmirigy.) Elegyhírek. Gabonaár 'a pénzkelet.

MAGYAR és ERDÉLYORSZÁG.

Pozsonyban a' husvéti szünetek multával april. 22ikén kezdék ujra meg a' RR kerületi üléseiket.

Ó cs. kir. apostoli Fölsége april 4ki legfensőbb határozata szerint Eperjessy József tiszánánai plebanust Tomaji czimzetes apáttá méltóztatót kinevezni.

A' nm. m. kir. udv. Kamara Perpich lemondása által O-Gradiskán megürült sómázsamestersegre Mohácson volt mázsás Bertich Józsefet; ennek helyére Győrben volt sópajtaör Knohl Jánost; Huszton pedig a' kir. tiszttartói hivatal ellenörjét Kögly Károlyt hiv szolgálati tekintetéből ugyanazon hivatal perceptorává nevezte. (kir. kam. tudósítás).

Szilágy-Somlyón bold. Petho Ferencznek, ki Erdélyben nagy áldozatokkal legelső ada ki politikai újságot, f. april elején állíták föl emlékoszlopát, melyet a' boldogult nagytudományu 's még nagyobb érdemü férjfinak veje, bécsi nagykereskedő Megyaszay István ur az elhunythoz viseltetett hálatiszteletből Bécsben készítettett, és Sz. Somlyóra vitetvén, az elhunytanak porai fölébe állíttatott. Az oszlop alja természeti szikla-darab, 30 mázsás nyom, 's ebből emelkedik egy 10 láb magasságu négyszeg oszlop, oldalain emlékkeresekkel. Kis-szánthói Petho Ferencz a' dunamelléki superintendens assessora, több magyar és erdélyországi megye táblabírája, 's a' t. született Szabolcs vmegyében Sz. Mihályon 1762ben. Tanulását születéshelyén kezdvén azt a' debreczeni anyaiskolában folytató, mellynek végezte után Udvard helységben (Biharban) iskola-rectori hivatalra lépett; kitöltvén itt is idejét, 1788ban az ekkor Hollandiában virágjában volt utrechti akademiába ment tudománya öregbítéseül. Ettülfogva, mint saját kezével, halála előtt kevéssel irt jegyzeteiből kivonhatni, 1797ig tanult, angolokkal utazott. Ez idő alatt adta ki a' magyar bibliát 11,000 példányban, és parallel helyekkel kidolgozta eredetileg 3 év alatt. Kapott ezért az angol regens hgtól (4ik Györgytül) egy arany érdempénzt, melly 36 aranyat nyom. Kiadta egy uttal Dávid zsoltárit is 32d. rétbén 3000 példányban. Visszajöttében kiadott Bécsben egy magyar grammatikát, Márton prof. ur előtt. Kiadott ugyanott egy folyóírást 4d rétbén „Vizsgálódó magyar gazda“ név alatt. 1797 utólján a' keszhelyi Georgikonba hivatván meg, ezen intézetet organizálta, 's itt kezdette írni, utóbb pedig ki is adá az isméretes „Pallérozott mezei gazdaság“-ot, 3 darabban nagy 8d rétbén, melly mintegy 2000 lap eredeti munka. Ugyan a' Georgikonban adta ki később, éjjelenként készült „Magyar Mathesisének“ 2 első darabját, az országgyűlés

költségén, 's ó cs. kir. fensége a' Nádor pártfogása alatt. 1812ben kiadta „Természet históriáját az emlő állatokról“ 50 festett táblával. Ezért nyéré a' 400 frbul álló legelső jutalomdíjt a' dicsó emlék. Marczibányi István alapítvány-intézetéből. Ezért 's több munkáért kapott a' porosz és dán királytól egy egy arany emlékpénzt, mellyek egyike 25, másika 8 aranyat nyom. Kiadta továbbá magyar nyelvre fordítva a' „Nemzeti gazda“ folyóírás mellett „Davy híres chemicus munkáját“ pompásan nagy 8d. rétbén. Kiadta 4 $\frac{1}{2}$ év alatt a' „Nemzeti Gazdát“ 9 darabban nagy 8d. rétbén, számos technologiai rajzokkal, mellyek közül sok Németországban is elterjedt. Magyarra fordítá 's két ízben kiadá „Rowles híres baromros munkáját.“ Eredetileg írta a' pókok természet-históriáját „Idő-próféta“ nevezet alatt, 's kiadta 8d. rétbén. Erre indultak föl a' debreczeni kalendarium írói, hogy a' kalendariumból „azon ember butító idő-jóslatokat“ kihagyják. Irta német nyelven eredetileg a' „Praktische Anbau der Runkelrube“ címü könyvet, Bécsben megfordultakor látván, hogy az ottani németek a' gazdaság ezen ágát kellően nem értik. Kiadta 8d. rétbén a' magyar „új testamentumot a' görög textus szerint, az ugynevezett verseket nem elől kezdve, mellyből az lett, hogy az oktanul oda rakni szokott végpontok, mint illik, elmaradtak. Kidolgozta magyarul Jäckel vezérlete szerint az „Európai Mértéktárt“ 2 darabban 8d. rétbén, 's nagy munkával és gondnal adta ki. De a' mi tudományos fáradozásinak fő koszoruja: utba indította egyedül maga és folytatta 9 kötetig az „Erdélyi Híradót“ 's másfél évig a' „Nemzeti Társalkodót“ — Munkái száma, mellyeket kiadott, mindössze 38 nagyobb kisebb darab. Meghalt ezen széles tudományu férfi Sz. Somlyón 1832ben febr. 22ikén. — Nemz. Társ.

KÜLÖNFÉLE. A' pesti vakok intézetében ó cs. kir. főhgsége országunk Nádora képének fölfüggesztetése ünnepekor martz. 29ikén az intézet igazgatója Dolezsálek Antal, 's ugyanez intézet világtalan tanítója Füredy László urak által mondott beszédek közelebb nyomtatva is megjelentek egy jöltevő asszonyosság költségén. Füredy ur magyar beszéde rövid történetét adja elő az intézet keletkeztenek 's jelen állásának, egyébiránt mindkettő elég érdekest nyujt a' világtalan embertársink sorsa biztosításán őszintén törekvőknek. Mint értjük, nem sokára szinte ki fogadatni azon énekes misedarab is, mellyet ugyanazon ünnep alkalmakor az intézet növendékei adának elő olly kellősséggel, melly méltó tanujele, mikép e' tanulási ágazatban a' pesti intézet példaképül szolgálhat minden más illy nemü intézetnek. E' tanítás-

kanczellár; Lansdowne lord titkos pecsétör; Thompson P. ur, a kereskedési tisztség elnöke; Vernon Smith és Wood urak, a kincstár titkonnoki; Mulgrave lord, Irland lord-helytartója; Sir J. Cam Hobhouse, az irlandi alkirály első titkonnoka: Perrin ur (katholikus) főügyész (attorney-general); O'Loughlen ur (katholikus) solicitor-general Irlandban. A négy utolsó kinevezést, úgymond az Albion, O'Connell ur befolyása eszközölte. Némelyek azt hiszik, hogy Granville lord menend Irlandba, nem Mulgrave lord; 's hogy Brougham lord fog lordkanczellár lenni. A londoni lapok ápril 14-én azt említik, hogy Bickersteth a lordkanczellárságot elhárította magától; hasonlót tett Sir John Campbell is, mire Brougham lordnak tettek ajánlások. A fő nehézségeket, mint mondják, O'Connell kívánatai teszik. — A Morning Post szerint ápril 13-án O'Connell minden személyes részvételt a miniszerségben elhárított magától, de pártfogását három föltétel alatt megígérte: 1) hogy az irlandi attorney és solicitor general kinevezetése rá bízassék; 2) hogy az új lordhelytartó-kinevezésben föltétlen szava legyen; 3) hogy a miniszerség támogassa három rendszabályt egész erővel, melyeket Irland iránt fölhozni szándéka. E rendszabályok egyike a választói szabadság kibővítésére lenne Irlandban, a választói adó lejjebb szállíttatása által. — Említettük, hogy a lelépett Peel-kormány kezdetén a lordmayor gyakran megtagadta a kért engedelmet a londoni köztanács összehívására nézve, mellynek a lordmayor megegyezte nélkül összegyűlni nem szabad. A tanács ülésében ápril 9-én Pritchard ur azon indítványt tette, hogy ha a lordmayor 40, vagy több megkeresésre a köztanácsot összehívni vonakodnék, őt, vagy több tag, kik azt szorgalmazák, törvényesen fölhatalmazva legyenek annak összehívathatására; a lordmayor vagy más elnök meg nem jelente az ügyek vitelét ne gátolhassa, 's az ülést csak a többség megegyeztével 's parancsára lehessen bérekeszteni. A községi tanács, melly tanácskozásiban majd azon módot követi, mellyet az alsóház biztosságaiban, ezen indítványt egyhangulag elfogadta. —

Haynes kapitány Sokotara szigetét az arabiai tengeröbölben 10,000 dolláron vette meg az araboktól. — Cobbett Political-Register című munkája legújabb darabjában ápril 11-ről megdicséri Sir R. Peelt azt mondván róla, hogy nagy észtehetség becsülettel van benne párosítva. — A Brighton-Gazette Portsmouthból azon hírt közli ápril 6-káról, hogy 4 líniabójó parancsot von a máltai hajóosztályhoz indulni. — A tory újságírók szerint mind untalan fölíráások érkeznek Sir R. Peelhez, mellyekben hő ragaszkodás és

bizodalom fejeztetik iránta ki azon kérelemmel, ne hagyja föl a kormányt. A reformerek, igaz, még eddig nem igen mozdultak, mert szükségesnek nem vélték a fölíráásokat. Mindazáltal hogy a reformerek is szert tehetnek számos fölíráásokra, elég bizonyásgul szolgál Sir J. Campbellnek az alsóház ütésében ápril 13-án tett jelentése, hogy jövő csütörtökön Edinburg 13,500 lakosától aláírt kéreményt fog benyújtani, mellyben az aláírók örömeiket jelentik az alsóház végzésén az irlandi egyház ügyében, pedig e' kérelem csak egy napon volt aláírásra kitéve. Az aláírtak száma 13,454 's nevek összesen 546 lábnyi papiros-tért foglal el. A Times haragjában O'Connellt vádolva, öt pokolbeli (infernalis) Jupiternek nevezi. —

Míg újabb híreket közölhetünk az új miniszer-kinevezésekről, folytatjuk az alsóház vitáját J. Russel lord indítványa fölött. Az e' vitában tartott beszédek közül a kérdés tudományos és történeti megfajtását legvilágosabban adták Shiel és Spring-Rice elő. Shiel különösen így szólt hosszú beszéde közben: „Az igen tisztas cumberlandi tag (Graham) elvei mellett a reformjavaslatot akár soha se védelmezte volna. — Ea tisztátlan mozdítvány alul (motiv) fölmentem a tisztas gentlemant; hisz elég nem haszonleső szerepet játszik, 's maga is azt hiszi, hogy az egyházi kérdés káros lesz rá nézve. (kaczaj; mert miniszer nem lesz majd.) Talán nem ez volt nézete, midőn ő, 's néhány társai a kabinetből kiléptek, 's egy statuskocsinak bizonyos kocsisa azt nyilvánította, mikép nem reményli megélni, hogy britt parlament, és britt nép elfogadjanak illy javaslatot. Most azonban úgy látszik, az igen tisztas baronet még ülése végett is aggódik a parlamentben! — Az igen tisztas baronet mély tisztelettel viseltetik minden testületi vagyon iránt; ugyan közöljön jó lélekisméretéből jó barátjával is „a cumberlandi birtokossal“ valamit (kaczaj,) 's tanítsa meg őt a fortiori, hogy ha testületi vagyon szent, a magányos vagyon még szentebb. (Sir J. Graham t. i. midőn még radical volt, az angol nemzeti adósságból száztól 30-at akart leróni, 's azon irományt, mellyben e' javaslatot védelmező, úgy írta volt alá, mint „cumberlandi telekbirtokos.“) Hogyan! 's még most is le akarna az igen tisztas baronet a jólelkű hitelezőnek száztól harminczat róni? 'S „az enyim és tiéd közt“ olly annyira el akarna minden határvonalat törölni? A nagyzálogbirtokosakat meg akarná pénzterheiktől szabadítani? (halljuk! halljuk!) 's még is vonakodik könnyíteni azon terheken, mellyek Irlandot lenyomják? (tetszés) Az igen tisztas szónok a testületekkel bizonyításában sok szemeséget mutatott; de a következtetés elrontja a föltételt. — 'S valóban komolyan úgy vélekedik az

egyházi tulajdon elsajátíthatlanságáról? — Azon tulajdont, melly eredetileg egészen más célokra volt szánva, utóbb a' protestans egyház céljaira nem lehet, nem vala szabad fordítani. — Ti jól alapult jogokrul beszéltek! Mikép bántak jó eldődeitek, ama' jámbor tolvajok, a' katólika szentegyházzal? Az igen tisztos baronet azon kérdést teszi: mi célokra van az egyháztulajdon szánva? én nem akarok ó tudósságba merülni e' tárgy iránt, hanem csak új hasonlításokra fogok mutatni. Legyen Skótzia, igen tisztos szomszédja, olyan jó, 's kíséren engem ezen országba; a' skót egyház tekintete e' kérdésben víhatatlan. "A' szónok ezután megmutatja, mikép 1560ban, az edinburgi egyházülésben következő végzést hoztak: „Az egyházi vagyomból kétféle népet kell eltartani; ugymint a' szegényeket és az ifjuság tanítóit. A' szegényeket minden egyházkörben segíteni kell; segíteni az ügyefogyott özvegyeket, árvákat, elaggott, munkára alkalmatlan és olyan személyeket, kiket valami szerencsétlenség ért (hangos tetszés). Továbbá 1578ban Andrew Melville a' skótparlamentnek „Egyházi törvényalkotmányt“ nyújtott be, mellyet az el is fogadott. Ennek 9ik cikkelye az egyházi könyvekben alapulva ugyanazon határozást fejezi ki még világosabban és rendeli, hogy az egyházjövédelmharmadrésze betegek, gyámoltalan idegenekre, a' negyedik az egyházi épületek föntartására, iskolákra és tanítókra fordíttassék. Továbbá ugyanazon cikkelyben: „Ha az egyház szolgálja eléggé el vannak látva, a' fölösleg a' fejdelem udvarára, 's a' közjóra fordíttathatik.“ „Ekkor, ugymonda Shiel ur, az ang. püspöki egyház alkotmány még nem volt eltörölve Skótziaiban. Tudva vannak azon erőtetések, mellyek által Skótziairaolly statusegyházat akarának tolni, melly a' nép érzelmeivel ellenkezék; de azok megszüntek, mint tudjuk, és 1689ben létesült azon törvény, melly így szól: „A' püspökség eltöröltetése 1689ben jul. 22én. — Minthogy az ország rendei, jogukra hivatkozva, azt nyilvánították, hogy a' püspökség (az angol protestans egyházi) a' skót nemzetnek nagy sérelem, azt nyilvánítják a' király és királyné ő fölségök, hogy ezen országban olyan egyházkormányt fognak létesíteni, melly a' nép hajladóságának leginkább megfelel.“ (hangos tetszés) Azt fogjátok tolem kérdezni: hasonló másítást kívánok e' Irlandra nézve is? Erősen felelek: Nem! ha ti igazságosak vagytok, mi mértékletesek leszünk 's a' t. (a' többit adtuk már.) Spring-Rice ur az egész kérdést ügyesen összefogá. A' tizedkérdést sehogy sem intézhetni el, ugymonda, ha az elsajátítás (az egyházjövédelmi fölöslegnek rokon célokra fordíttatása) előleg nem határozottatik el. Cikkelyt idéze azután a' John-Bull nevű

tory lapból, annak megmutatására, melly igen elégületlen a' lelkeszi osztály az egyházi biztosság tudósításával. E' cikkelyben Peel ministeriumát a' tory párt „gyujtó szövétneknek“ nevezzi, valamint Irland fötitoknoka (Hardinge) az ő barátit (Spring-Riceét) nevezé. Ezeket előre bocsátván a' szónok végig megyen az irlandi egyházban főálló henye-hivatalokon (sinecurákon). Fölolvassa Limerick szomszédtságában 18 egyházkör névjegyzékét, mellyek közzül nyolczban egyetlen protestans sem lakik, a' többiben 8—27ig, 1400tól fogva 5600 katólikusig. „Ossory megyében, folytatá 17 plebánia van, mellyekben egyetlen protestans sem lakik; 9 plebániában csak kettő, más kettőben pedig csupán három. (tetszés az ellenzés oldaláról.) Azt kérdem: hasznára vagy diszére válik e' vallásunknak, ha olly plebániákban is föntartatik a' főegyház, hol egyetlen protestans sem lakik? Megfér e' az az ország érdekével, és csendével? (tetszés) Azonban épen nem ohajtom, hogy a' kisebb protestans szám Irlandban cserben hagyassék, azt azok sem akarják, kik a' legszélsőbb véleményekhez szítanak; de mint elvet védelmezni nem akarom, hogy ottis, hol csupán 12 protestans van egy plebániában, a' protestans vallásnak legyen elsőse a' katólikus előtt, noha ennek 5000 lélek híve létez ott. Az egyházi vagyonalapítványi tulajdon, 's meg fogom mutatni, hogy az irlandi egyház alapítvány-vagyonával az általános népnevelés kötelezése is össze van kapcsolva. Azon időben, midőn Irland még katólikus ország vala, törvény hozatott, (VIII Henrik 28ik rendelkezése), melly minden lelkesznek kötelességül teszi: eskügyék meg fölavatása alkalmával, hogy azon plebánia lakosai számára, mellyben lakik, iskolát fog tartani. E' rendelkezésben büntetés is volt az azt megsértőre szabva. Az első áthágás büntetése birság vala, másodiké nagyobb, a' harmadikra elvéteték az egyházjövédelm. (Halljuk!) VIIIik Henrik e' 28ik rendelkezésében a' népoktatás világosan nem egy vallás v. hit feleire vala szorítva, mert világosan előszabáték, hogy a' tanulók olvasójukon tanuljanak imádkozni. (halljuk! halljuk!) E' rendelés legközelebb célja volt: „hogy Irland vad 's bárdolatlan népe közt“ az angol nyelv, hozassék be. Ha ez volt az alapítás értelme, mikép mondhatni, hogy a' jelen indítvány kifosztani szándékozik az irlandi egyházat? Mikép mondhatni, hogy elvilágisítja (secularizálja) az egyházi tulajdont, holott az igen tisztos baronet tizedjavaslata még inkább elvilágisítaná azt, mint a' ház előtt fenforgó indítvány.“ A' szónok ezen állítást bővebben mutatja meg, 's miután nézete mellett az angol egyházból több hiteles példát idézett elő, arra szólítja föl a' házat, támogassa ez indítvány-

elfogadással magát az egyház legjobb érdekét. — A' községi szervezetek vizsgálatára 1833ban küldött biztosság beadta első tudósítását, melly így szól: „Kötelességünknek tartjuk Fölségednek előterjeszteni, hogy a' mostani községi szervezkemény Angliában és Walesben Fölséged alattvalóji tiszteletét 's bizodalmát általjában sem nem bírja, 's meg sem érdemli, 's hogy egészen ki kell azt javítani, mielőtt azzá lehet, minek lennie kellene, t. i. hasznos és hatós eszköznek a' helybeli igazgatásra.“ —

Még a' legujabb hírek sem irnak Londonból bizonyosbat az uj minister-kinevezésekről. A' Morning-Post erővel azt akarná elhíttetni, hogy Grey gróf az uj kabinet-alkotásban mindennemű részvétől visszavonult 's így támogatnics szándéka olyatén kormányt, melly akár közvetve akár közvetlenül vagy egy értelmű a' „főizgatóval“ (O'Connell) vagy pediglen azzal értekezni kész. Ezzel az alsóházi tagokat szándékozik a' Morning-Post ez ujdón kinevezendő kabinet ellen fölbizgatni előre, 's általjában az angolokat fölingerleni az irlandi követek befolyása ellen. Rosz célra gonosz eszköz. A' Globe a' M. Postnak ezen egész állítását alaptalanak és hazugnak nyilvánítja. A' minister-kinevezés nehézségei közt főhelyen áll az, mellyet egy londoni levelező említ. Az alkudozások a' királyalt. i. nem csak a' személyek megengedhetőségét érintik, hanem a' rendszabályokét is, mellyeknek még is olyanoknak kellene lenniök, hogy az uj kormány támogatóját kielégítsék, 's mellyekről remélhetni, hogy a' felsőháztól is elfogadtatnak, uj peerek neveztetése nélkül, mitől a' király igen irtózik. E' fölött olly dolgokat is pöngetnek, — mellyekre vallásos színt öltének 's azokat e' burok v. lepel alatt mélyen a' király lélekisméretébe vésték. — Az alsóház tagjai, mint tudjuk, ha ministerekké lesznek, követségi helyeiket elhagyják, 's ujonta kell megválasztatniök, hogy az alsóházban ülhessenek; fő kérdés tehát az is: meg fognak é azok mindenütt ismét mindnyájan választatni?

FRANCZIAORSZÁG.

A' követházban april. 13án az amerikai követelés vitáját folytatták. Glais-Bizoin, mi a' fenyegetéseket illeti, Fitz James urral egyértelmű 's Livingston ur közhírré tett levelére hivatkozott. Csudálkozók azután, miképen tagadhaták a' ministerek olly annyira magukat el, mint látszik az alku folytatából. Vagy tán a' keresztyén alázatosság példáját akarák adni, hogy midőn egyik arcukat pofoncsapák, a' másikat is odanyujtják? (morgás a' centrumban). Auguis ur az egyezés ellen szólott, 's némi oklevelekből meg akará mutatni, hogy a' biztosság az irományok vizsgálatát nem igen szorosán vette. A' szónok beszéde

hevében feldönti a' kalamárizst, melly Bugeaud generalra loccsan 's a' titoknokokat is bemocskolja, egy szolgál szivaccsal (spongia) készül a' ténafoltokat letörlni, melly alkalomra a' szónok azt mondja, ohajtáná, bár hasonlóan lehetne lemosni az egyezés szennyeit is! (tetszés a' széleken) Előbb hiszi hogy, Amerika adós Franciaországnak, mint ez amannak. —

A' párisi lapok közül néhány azt hírli, hogy Maison marsal nem fogadá el a' ministerséget, 's azt a' kormány mindaddig szándékozik titkolni, mig utódját is hirül nem adhatja egyúttal. A' Moniteur erre így felel april. 15én: „Több lap azt hirdeté tegnap, mintha a' kormány tegnapelőtt olly választ kapott volna Maison marsaltól, mellyélfogvást ez idegenkedik a' ministeriumba lépéstől. A' marsal azon irás vételével, melly őt Párisba hívá, azonnal utnak indult Páris felé, hogy engedelmeskedjék a' király parancsának, választ személyesen hozza meg, 's martz. 26kán váratik. E' híreket tegnapelőtt Delarue báró, a' marsalelső segéde hozta meg. Az említett tiszte martz. 14én indult el Parisból sz. Pétervár felé 's 12 nap alatt ért oda, 's april 1én onnan ismét visszaindulván 13 nap alatt érkezett meg ide.“ Mind e' cikkelye mellett a' Moniteurnek még is Maison marsal hihetőleg nem fogja evállalni a' ministerséget 's ezt szándéka személyesen a' királynak válaszul meghozni. — Mint tudjuk a' lyoniak kárpótlási követelésök a' mult évi aprilbeli zendülés által okozott károokra nézve a' követházban (230 szóval 140 ellen) félrevetett. Fő okát e' megtagadásnak azon okoskodásban helyezék, hogy ha egyszer előzvény gyánánt fogadtatik el a' zendülés által okozott kárnak az országos pénztárból póttatása, úgy zendülés alkalmakor egy nemzeti ór sem fogna fegyverhez nyúlni a' nyugalom védelmére, hanem azt inkább a' katonaságra bizná; pedig győződjék meg a' nép, hogy minden rendetlenség elnyomása nem a' katonaság, hanem a' nemzeti órség fő kötelessége, 's a' sereg csak másod rendű vonalban áll erre nézve. Fő oka mindazonáltal, mert az imént érintettet csak ürügyül használják, hogy az utczai fegyveres beavatkozásoktól országos dologban szokják el a' középosztály. —

A' párisi ügyvédi kar választottsága april 12én ismét összegyűlt, hogy Dupin Fülöp urnak az egyesült kir. törvényszék elé idéztetéséről tanácskozzék 's azt végezte, hogy tagjai ez ügyben összesen (solidariter) tartakozván kívánni fogják, hogy az elnökkel együtt jelenhessenek meg. Abban is megegyeztek, hogy minden előkészület mellett az ügyet alaposan fogják, és a' kir. törvényszék illetőségét (competence) meg-

támadják a párszék elrendezése 's fölhatalmaztatása iránt, úgyszinte ítéletét annak törvényszerűsége iránt. Ugyanezen gyűlésben a választottság következő iratot vett a hivatalosan kinevezett ügyvédektől: „Alulírtak, mint a párszék elnöke által hivatalosan kinevezett ügyvédek, köszönik a választottságnak a nézete előterjesztésénél mutatott buzgóságát, és szerencsájök van jelenteni, hogy a párszék elnökének már megírták, mikép tartják magokat a vádlottak vonakodása által minden erkölcsi kötelezés alul a védelemre föloldottaknak, 's úgy hiszik, hogy attól (t. i. a védelemtől) el kell állaniok. —

Apr. 14ikén Isambert ur fontos előadást tartott, mellyben azt mutatá meg: milly törvénytelen az amerikai követelés. Felhozá, mikép lépett az éjszakamerikai egyesült birodalom Franciaországgal alkura, mellynél fogvást az egyesült státusok a neutralitas minden kigondolható hasznait aratták, míg a Franciaok csak kárait viselték; emlékezteté a házat, hogy 1800ban a congressus az 1778dik évi egyezés 2ik cikkelyét eltörletni határozá. „A francia republica (folytatá Isambert) megegyezetta congressus ezen nyilatkozatában, de azon kikötés mellett, hogy mind a két status mondjon le minden kölesönös követelésről, mellyel birhatnának egymás iránt. Röderer fölszólat akkor a törvényhozó testben, nyilvánítván, hogy e cikkely kitöröltetése Franciaországban sérelem, 's Franciaország elég hatalmas és erős, hogy kerestessék szövetsége, 's a törvényhozó test azt határozta, hogy minden hivatkozás az előbbi dolgokra vagy követelés addig nyilvánosan el legyenek vágva v. törölve. Így valamennyi amerikai követelés elenyészett. Ez 1800ban történt; 1803ban a helyzet már más vala: Azamiensibéke aláíratott 's 1803. martz. Sán egy küldemény a congressushoz háborura készítte Franciaország ellen. Ekkor érkezett a sz. domingói balesetek és Leclerc general szerencsétlen kiszálltának híre Franciaországba, 's Livingston ur, ki követe volt akkor az egyesült státusoknak, már fenyegetőzéshez is fogott. (mozgás). Látják Uraságtok, hogy most ismét ahoz fog; 's akkor, mint most is, azt irá kormányákoz, hogy fenyegetni kell bennünket, ha ezélt akarunk érní. (különnemü zaj itt ott és hosszú forrongás.) A kormányok, uraim, könnyen túl mennek a méltóság kérdésein, ha érdekök kívánja; és Napoleon, ki állátta, mi szükséges neki az egyesült státusok szövetsége, megegyezett követeléseik megengedésében, ambar a törvényhozó test azt nyilatkozatá, hogy Franciaország semmivel sem tartozik Amerikának; ha tanácsul megkérdezték volna a törvényhozó testet, az 1803iki alku nem hagyatott volna helyben; ezen egyezés tehát ta-

nácsolta nélkül történt és én a Moniteurbensemmi nyomát nem találtam az alkudozásoknak. Többnyire ezen alku volt az, melly a császárt arra unszolá, hogy had. kozzék Anglia ellen, 's az egyesült státusok közvétkének tulajdoníthatjuk mindazon szerencsétlenséget, mellyet a szárazföldi rendszer okozta. (forrongás és zaj a ministerek padján). Odillon-Barrot ur: „Hallják, uraim! ez fontos.“ Az elnök: „Csendet kérek. Illy esarévetelek még nem kerültek elő.“ Isambert azután több egyes tettdologrul tön részletes említést; mikép sértették meg az amerikaiak tudnillik a neutralitast többször 's mikép hagyák gyakran angolok által elfogatni a francia hajókat, mellyeket védelmezniök kellett volna. A szónok erre azt mutatja ki, hogy az amerikaiaknak csak 1812 utánról van joguk követelésekre, és minden, mi az előtt történt, meg van semmitve. — „Igaz, folytató Isambert, hogy az amerikaiak meg nem szüntek követelni, 's a restauratio alatt is folyvást és sürgetve csak azt üzték fűzték. Sőt a restauratio alatt nem csak kárpótlást kívántak, hanem még a berlini és majlandi rendelkezések megsemmisítettését is. Ha azonban e rendelkezések megsemmisítenének, akkor Franciaország minden kincse sem volna elegendő kielégíteni a követeléseket. Mondják, Napoleon már 18 milliót megajánlani kész volt, de nem úgy ajánlotta ő azt, mint kárpótlást, hanem mint háborui segélyt. Ha a császár egyik jegyzékére hivatkoznak e tekintetben, én is hivatkozhatom egy másikra. Ekkor fölolvastott Isambert egy jegyzéket Napoleontól, mellyben az amerikaiaknak azt adja válaszul, hogy a berlini és majlandi rendelkezések az egyesült státusokkal kötött alku következtésében adattak ki.

SPANYÓLORSZÁG.

A carlisták, mint ök hirtelik, ismét ujgyözdelmeket nyertek. Martz. 29ikén, írja egyik levelező, épen ő fölsége a király születésnapján, Zumalacarréguy néhány zászlóalj a 6 ezer főnyi erejü elleaséget Estella körül ugy elveré, hogy ez, mintaa 350 elestet 's mintegy 600 sebesültet veszte, kénytelen vála további menedéket futásban keresni. Az ellenség zavarodása 's rémulése olly nagy volt, hogy elesteit, kik közt sok főtiszt és egy general, mint mondják Lopez, is találkozik, mind a csatamezőn hagyá. Ezenkívül elveszté egész pattantuságát, el hádszereit, sok fegyvert és ruházatot. A carlositák veszteége mindössze is nem megy többre mint 50 emberre. Buralde és Latorre generálok sebet kaptak. — A Minához érkezett segédsereg, mint értjük, 13 zászlóalj, mellyek mindegyike 400 főből áll, de ezen emberek még jobbára fiatalshanezok, kik fegyvert jó formán nem is láttak, 's puskapor-szaghoz még szokva nincsenek. A

navarraiak őket csak csibéknek nevezik, kiket könnyű lesz megkoppasztaniok 's még könnyebb felfalatozniok (pollo nuevos, que pronto esperan quitar la pluma y merecendarselos). A fentebb mondott ütközetben eléggé kitüntették, milly gyöngye lábán állanak. — Olazagutia és Yrurzun erősegeket a' Kristinapártiak önkényleg elhagyák látván, hogy leolvadó erejük mellett tovább különben sem védhetik e' helyeket. — Egy később kelt ugyan carlista levél, a' további történeteket ekép közli: „Zumalacarreguy, miután 29-ikén 's 30-kán az ellenséget megveré, egyenesen Maestu vára alá, azonnal megkezdé a' tüzeletét; de más nap hallván, hogy 9000 főnyi ellenség közelit feléje, abban hagyá, 's 5000 főnyi seregével az ellenség elibe vonult. Két nap várakozott megtámadásra; de mivel az ellenfél ezt tenni nem meré, maga kezdé tehát támadólag bánni 's az ellenséget visszanyomá. A' junta april 6-kán Ezcurraban tartózkodott, d. Carlos pedig 4-ikén Aranaracheban, a' legjobb egészségben.“ Eddig privat levelezök. April 18-ikén a' szinte carlista Renovateur e' híreket mind valóknak bizonyítja, hozzá tevén, hogy 29-ikén csupán a' nagy főregteg hátráltatá ő fölsége (Vik Károly ő kir. fölsége) seregeit az ellenség üldözésétől, 's hogy a' csatateren hagyott sebesültek közt van gen. Aldama is. Ellenben a' Constitutionel april 16-káru ezeket jelenti: „Két új ütközet felől vettünk híreket, melyekben a' Krisztinsféléiek lettek győztesek. Az első april 5-ikén történt Ciraugui vidékén, másika 7-ikén a' Bastanvölgyben. Amott Aldama, Gurrea, és Lopez (tehát semmi baja Aldamának, se Lopeznek) utóbbi helyen pedig Ora és Jaureguy vezérlék a' királyné seregeit. Az ellenség mind a' két helyütt megveretett 's futásnak eredt.“ A' j. des Débats april 8-ikaig terjedő híreket közöl Madridbul, melyek szerint Carnicer, ki alsó Arragoniában és Valenciában vezérlé a' carlosiakat, Miranda (de l' Ebro) mellett elfogatott. Carnicer épen utban vala Zumalacarreguyhoz, hogy vele a' hadakozás menete felől értekezék. Ugyane' hírek szerint Valdes nem csupán szemléelő vendégképen utazik az éjszaki táborba, hanem általveszi Mina helyett a' fővezérséget; azalatt pedig ministeri hivatalát Madridban gen. Rodil viselendi. Bayonneban is rebesgetik, hogy Mina csakugyan lemondani szándékozik 's gyöngéledő egészsége helyreállítása miatt Bayonneba tér vissza.

Lord Elliot april 11-ikén még folyvást Bayonneban tartózkodott, noha már 6-kán szándéklott vala elutazni d. Carlos táborába. Késedelme okát így beszélék: A' lord, hogy Spanyolországban sza-

badon járhasson, Bayonneban a' francia a' hispan által szabad menedék-levelet adatott magának, mellyben a' két ellenkező hadfélnek, mint Franciaország tudtával Nagybritannia részéről a' spanyol koronát követelő hghhez alkudozások miatt küldött követ, ajánltaték. A' spanyol consul, kinek kormányától ez esetre semmi utasítása nem volt, a' lord menedék-levelét csak mint szokott utlevelet látomásozta. Elliot ez egyszerű aláírást nem tartván elegendő utbiztosságnak, d. Carloshoz írt, hogy nyujtsion módot 's eszközt, mi által táborába juthasson. A' Gazette de France szerint, d. Carlos már küldött is választ a' lord folyamodására, mellyben számára kíséretül védsereget ígér; azonban minthogy azóta Angliában Peel minis'tersége megbukott 's így alkalmasint a' lord küldetése is változást szenvedhet, nem tudai: rá számlja e magát Elliot ur a' táborba menetelre, vagy egyenesen visszautazik. A' spanyol consul, mind a' mellett hogy a' menedék-levelet tőle megtagadá, nagy lakomát adott tiszteletére, mellyre a' bayonnei főtisztviselők is valamennyin hivatalosak valának. — Granadában folyvást tart a' nyugtalanság 's már más helyeken is hasonló zavarok mutatkoznak. Xeres, Ocana, Aranjuez, sőt magában a' fővárosban is nem csekély jeleit vette észre a' kormány a' készülő zendülésnek. Ez okbul april 7-ikén, mellynek reggelén a' köz kórház mellett egész nyaláb carlista fölszólításokat találtak, a' katonaság egész nap fegyverben állott, 's az utcákon kettőztetett őrszemek járkáltak föl 's alá. — Barcelonában martz. 29-ikén a' sardiniai consul Luis Ponti ur, elfogatott 's azóta folyvást börtönben tartatik. Arról vádolják, hogy ő lenne a' vidékbeli carlistai mozgásoknak fő intézője, hogy d. Carlossal 's a' carlisták főjeivel szoros szövetségben áll, 's Romagosának, kit Llauder meglövetett, egyik főbűnöstársa ő lett volna. — Madridban april 7-ikén vették hírét Carnicer elfogatásának, azon hozzátétellel, hogy 100 lat aranyat lettenek nála. — A' Gazette de France szerint, Aranában, Eulateban és Escalaban a' királynéiak a' carlosiak fegyver- és löpörgyárait, valamint sok más épületet is földaltak és porrá égettek.

AEGYPTUS.

Nem csak Alexandriában, hanem egész Aegyptusban kiütött a' dögmirigy. Triestből a' francia lapokban következőleg írják le pusztításit Alexandriában: „Acerboni kapitány, ki ezen révől martz. 2-án vitorlázott el, a' várost legnagyobb pusztulásban hagyta el. A' dögmirigy olly annyira dühöngött, hogy áldozatit meg sem leheté számitani. Az egészségi őrvonal mint hasztalan bontatott. Az utcák telve valának holtakkal. A' dögmirigy a' frankok (europaiak) lakjaiba is be-

rontott, valamint az aegyptusi hadihajókra is. E fölött hét hajóra ragadt volt el, mellyek közül két angol, egy francia, a többi görög és aegyptusi. Későbbi hírek szerint Alexandriából márt. 22-éről a dögmirigy még mindig nagy dúlásokat tett. — Egy korábbi, febr. 12-kei iromány Caíroból következő tudósítást nyújt Aegyptus siralmas állapotjáról: „A dögmirigy, melly Aegyptust 11 év óta megkimélte, 's több hónapig Alexandria falait át nem hágta, most az egész szerencsétlen országban terjedez. Alexandriában magában már nem nyolcz vagy tíz, hanem 210 — 230 mirigy esetről van szó naponként; 's az őrvonal seregben is kiütött, honnan az egészen fölösztatott. Továbbá kénytelen volt a kormány azon rendszabállyal is fölthagyni, hogy minden ragályos házat külön őriztessen, és valamennyi lakóját elzárja. Mint-hogy tudnillik az arabok és törökök ragadványos betegséget Isten akaratja nélkül nem hisznek, 's azért is a szoros veszteglést vallástalannak és fölöslegnek tartják, attól úgy ügyekezének megmenekedni, hogy halottaikat eltitkolák, 's vagy házaikban temették el, vagy éjjel az utcára vagy vízbe dobták. Átallatták tehát, hogy a szoros veszteglésnek még káros következményei lesznek, mint-ha valamennyi halott a szükséges óvások mellett eltemettetnék, azon lehetőség dacára is, hogy az elhunytal együttlakókra is elragadhatott a dögmirigy. Míg a rendszabály gyakoroltatik, mindenik halottat európai orvosnak kelle meg szemlélni, annak megtudása végett: ragadványban, vagy más betegségben halt-e meg? Ezen orvosi szemle kivált a muzelman nőknél felbőszítette a népet. A papság több ízben folyamodást nyújtott be Mehemed Alihoz. Egyéb választazonban nem kaptak, mint hogy kik halottaikat nem hagyják megvizsgáltatni, arra nem kényszeríthetnek, de akkor halottaikat a dögmirigyben kell elveszteknek tartaniok, 's magukat veszteglés alá vetniök. — Itt is (Caíroban) megőrizteték az első gyanús házakat, de Alexandria példáján tanulva csak hamar fölthagytak vele. A gyanús-betegek teljes szabadságban járnak. Caíroban a dögmirigy egy Alexandriából jött máltain kezdődött. Azóta ugyanazon házban két fítestvér, egy rabszolga-nő és egy inas hullottak el. Nem sokára egy görög, azután egy francia 's a't. halt el. — Felső-Aegyptus sem szabad többé a dögmirigy-től. Ezeknél fogva Aegyptus állapota igen siralmas, mert ha már most is, midőn csak hónap hja még a valósággal dögös idő kezdetének, olly annyira meggyökerezett az mindenütt, méltán félhetni, hogy később még borzasztóbb pusztításokat teend. — Pruner orvos Bajorországból, kit Ahmed ba-

sa szembajának gyógyítására All maga hívott meg Arábiába, szerencsésen Dzsiddába érkezett.

ELEGYHIREK.

Mult számunkban egy bécsi levelezője az Allg. Znak azt mondá: mikép Litrow ur, a bécsi csillagász torony igazgatója Herschel angol csillagásztól a jó reményfokról azon tudósítást vevé, hogy a Halley üstököse, mellyet f. e. aug. ban biztosan várnak, épen nem lesz látható, minthogy ez futását már jó ideje megmástitotta, 's új pályára tért, 's hogy ezen érdekes meg nem jelenésről a bécsi csillagász nem sokára munkát adand ki. Littrow igazgató ur azonban ezen egész őt illető tudósítást Halley üstököséről általjában költöttnek nyilvánítja. — Regensburgban (Bajorország) a törvénytudós polgármester helye megürülvén, annak betöltését csődítés (concurus) útján kell alkotmányszerüleg eszközölni. Ehezképest hírvil adatik az Allg. Zban, hogy ezen tiszthelyre kivánczozók szükséges bizonyítványokkal ellátott folyamodásaikat négy hét alatt a regensburgi tanácshoz adják be. A polgármester fizetése évenként 1800 r. forint kész pénz, mellyből 1200 forint személyére, 600 pedig a szolgálatra esik, 's meg kell jegyezni, hogy a választás után az azt megerősítés alkalmával még némi másítások is tétethetnek eziránt.

Voigtländer ur Bécsből gőzkocsijával e tavaszon egy utazást készül tennisz. Pétervárába. Azonban ezen útja előtt Bécsben a Praterben még kétszeri próbautat teend, azután pedig Pestre szándékozik 's innen vissza Prágába, Berlinbe, Hamburgba 's úgy végre sz. Pétervárra. — Leuchtenberg Auguszt hg halálára a nagybritanniai udvar 8 napi gyászt öltött. Most a leuchtenbergi hgi ház jogát örököse Miksa hg, ki 1817 oct. 2k. született 's hadnagy a bajor seregben. — Malachowski gróf, ki az utóbbi lengyel fölkeléskor külügyi minister volt, Parisban april 10kén 38 esztendősen korában meghalt.

Pénzkelet:		A gabona pesti piaci ára aprilis 28kán 1835:			
Bécs aprilis 25ikén középár pengő pénzben		pozson. mérő váltó garas	legjobb	közép-szerű	csó-kély
Status 5 pC. kötel.	102 $\frac{1}{2}$	Tisztabuza	—	—	—
„ 4 pC.	96 $\frac{5}{8}$	Kétszeres	—	—	—
„ 1820 ^{ki} kölc.	210 $\frac{5}{8}$	Roza	103 $\frac{1}{2}$	100	—
„ 1821 ^{ki} „	140	Arpa	—	—	—
1834 ^{ki} statuskölc.	594 $\frac{1}{2}$	Zab	76 $\frac{3}{4}$	73 $\frac{3}{4}$	70 $\frac{1}{2}$
Kam. — pC. kötel.	63 $\frac{1}{2}$	Köles	—	—	—
Bankrésvény	1343 $\frac{3}{4}$	Köleskása	—	186 $\frac{3}{4}$	—
Cs. arany pCt. agio	—	Kukoricza	103 $\frac{1}{2}$	—	—